

De Vreeselijke Vreeken *digi-bode*

28 augustus, 2010, nummer 9

Geschiedenis van de Penta

De eerste buitenboordmotor ter wereld werd in 1870 door de Fransman Gustave Trouvé geïntroduceerd. In 1886 werd de eerste benzine aangedreven buitenboordmotor in Amerika ontwikkeld.

In Zweden ontwikkelde Ole Evinrude een motor die gemakkelijk op een roeiboort te monteren was. Het resultaat was een 1-cilinder watergekoelde 2-takt motor van 1,5 pk. Deze motor wordt gezien als het prototype van moderne motoren. Zij worden nog steeds geconstrueerd volgens het principe van Ole Evinrudes eerste exemplaar.

De vraag naar buitenboordmotoren in Zweden (vooral vissers waren zeer geïnteresseerd) was groter dan het aanbod, zodat veel lokale fabriekjes motoren probeerden te maken. In het begin waren het vaak kopieën van de Evinrude. Na een tijdje werd de concurrentie heviger en kwam men met eigen modellen en constructies. Een van de nadelen van de Evinrude en haar kopieën was dat ze behoorlijk trilden.

In 1902 startte in Zweden Frits Egnell zijn eigen ingenieursbureau. Ingenieur Edvard Hubendick trad in datzelfde jaar in dienst bij de firma Egnell En het is Hubendick, die uiteindelijk de Penta in 1907 ontwikkelde.

Hubendick

Dit ging echter niet zonder een fikse ruzie met zijn baas Frits Egnell. Egnell maakte namelijk in de herfst van 1907 een lange buitenlandse reis en

thuis op kantoor heeft Hubendick toen buiten zijn werkgever om samen met K.G. Svensson de Penta geconstrueerd. De tekeningen zijn later uitgewerkt door de jonge tekenaar Wendelin.

Na Frits Egnells thuiskomst werden de tekeningen gepresenteerd en na veel woorden en geruzie besloot Egnell toch om Hubendicks motor in productie te nemen.

Carl Axel Skarlund won in 1921 met zijn ontwerp van de Penta U2 een wedstrijd, uitgeschreven door een Zweedse krant in Stockholm. Hij heeft zijn winnende ontwerp van de U2 eerst aangeboden aan de directie van Archimedes, waar hij in dienst was, maar men toonde geen interesse. Hij zocht toen contact met Frits Egnell, die onmiddellijk een contract met hem tekende, welke inhield dat hij provisie per verkochte motor kreeg in ruil voor het ontwerp van de Penta U2. Tevens hield dit in dat het patent eigendom werd van de Penta fabriek.

In 1921 leende de Pentafabriek 100.000 Zweedse kronen om de eerste Penta U2 buitenboordmotor te ontwikkelen. In 1922 werden de eerste 400 exemplaren gefabriceerd.

Het prototype van de U2 had een slechte start, hij wilde niet aanslaan. Na dit incident verholpen te hebben startte de motor probleemloos, hij liep goed, maar trilde vreselijk. De motor werd weer gedemonteerd en bij nader onderzoek

bleek dat de krukas uit balans was. Na het balanceerproces liep de motor als een zonnetje. De Penta U2 startte zeer licht, de motor liep regelmatig en maakte een aanvaardbaar uitlaatlawaai voor de jaren 1921-1923.

Reclameadvertentie voor de Penta

De U 21

De Penta U2 die vrij zwaar was onderging een gewichtsvermindering door het gietijzeren vliegwiel te vervangen door een aluminium vliegwiel. Op het vliegwiel zaten twee knoppen om met de hand de motor aan te slaan. Op verzoek van de Zweedse koning werden deze knoppen verwijderd (het veroorzaakte veel ongelukken, omdat men achter de knoppen bleef haken). De aanslingerknoppen op het vliegwiel werden verwisseld door een aluminium aantrekdeksel, waardoor men vanaf die tijd met een touw de motor aan moest trekken.

Na deze verbeteringen werd in 1929 de U2 omgedoopt naar U21, niet veel later werd het gietijzeren vliegwiel toch weer toegepast.

In zijn grondconcept waren de buitenboordmotoren U2, U21 en de U22 in productie tot 1962.

Penta

Over de naamgeving van de Penta-motor bestaan 2 theorieën, nl. de ene theorie was dat het Frits Egnell's 5e idee was, en de andere theorie is dat 5 personen waren betrokken bij de ontwikkeling van de Penta-motor. De laatste theorie is de juiste, Frits Egnell heeft zelf geschreven: "Toen wij de motor zouden ontwikkelen, zijn Edvard

Hubendick, Smith, K.G. Svensson, Wener en ik bij elkaar gekomen. Omdat wij met 5 knappe koppen bij elkaar zaten hebben wij de motor Penta genoemd.

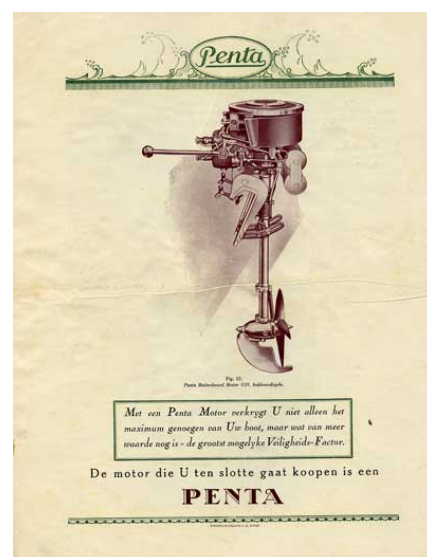
Het pentagram of pentakel is een vijfpuntige ster en een van de oudste symbolen ter wereld: het werd reeds meer dan 4000 jaar voor Christus gebruikt. Het woord stamt van het Griekse woord pentagrammon, hetgeen *vijf lijnen* betekent.

Vooruitziende blik

Lees vooral de laatste zin van de achterzijde

Voorzijde instructieboekje

Achterzijde van instructieboekje

Bron: onder andere www.pentaplaza.nl